

Zakrzewo

Wieś szlachecka, parafia własna.

Osada wzmiankowana w 1491 r. Silnie powiązana z dobrami Złotów, należącymi do Potulickich, Grudzińskich, Działyńskich.

Lit.: Krajna Wielatowski A., *Ziemia złotowska*, s. 165-168;

Źródła publikowane: Księga gruntowa domeny złotowskiej 1619-1816, nr 1, 15, 17a, 18b, 28, 45, 48, 89, 91, 95, 113;

[1578] We wsi były 54 łany, siedziało 2 zagrodników, komornik oraz 2 rzemieślników [Pawiński, s. 175].

[1618] We wsi było 47 pólłanów, 3 łany uległy zniszczeniu (spaleniu), 10 pólłanów leżało odłogiem. Podatki koronne pobierano także od rzemieślnika, komornika. Całkowita ich suma została określona na 26 fl 11 i pół gr [Parczewski, s. 289].

[ok. 1710] We wsi były 2 i dymy i półdym [Bibl. Kórnicka PAN, rękopis BK 360, k. 82v].

Zakrzewo [parafia]

Parafia rzymsko-katolicka w dawnej archidiecezji gnieźnieńskiej, archidiaconacie kamieńskim i dekanacie Łobzenica. Do parafii przynależały: Głomsk, Lipka, Łąkie, Prochy, Osówka, Potulice, Wersk oraz Wiśniewka (1653).

Powizytacyjny opis archidiacona Stanisława Trebnica z połowy XVII w. podaje, że kościół był drewniany. W jego wnętrzu znajdowały się 3 altarie.

Duchowieństwo czerpało dochody z 2 łanów ziemi, łąk, 2 roli wypuszczonych w dzierżawę, Jeziora Popowskiego. Mieszkańcy wsi oddawali naturalia jako meszne, niekiedy płacili je w pieniądzu. Pewne wpływy pochodziły z lokat kapitałowych.

liczba mieszkańców wsi płacących meszne plebanowi z Zakrzewa w 1653 r.

Wieś	Liczba mieszkańców (<i>coloni</i>)	Liczba osadników niegdyś
Zakrzewo	40	60
Osówka	9	-
Łąkie	10	-
Lipka	11	-
Prochy	-	-

Polonia Maior – fontes

Istniała plebania, szkoła. Nauczanie wówczas prowadził Grzegorz Złotowicz, wikary ze Złotowa, który otrzymywał 100 fl [zapewne jest to suma wszelkich należności wynikających z jego uposażenia jako wikarego oraz rektora szkoły].

Kościół miał legowaną sumę 40 fl [Fontes TNT 1908, s. 301-303];

W 1714 r. do parafii przynależały: Głomsk, Górzno, Grodna, Lipka, Łąkie, Osówka, Potulice, Prochy, Radawnica, Wersk, Wiśniewka. Wcześniej bo w 1600 r. jedną z wsi parafialnych był Buczek Wielki oraz Radawnica, gdzie erygowano nowe parafie.

Kościół parafialny p. w. św. Marii Magdaleny uległ zniszczeniu 1670 r. Odbudowano go dopiero w 1700 r. Od 1697 r., działało przy nim bractwo Niepokalanego Poczęcia NMP.

Była wizytowana w latach 1617, 1652. Wówczas była to budowla drewniana; w kościele znajdowały się trzy altarie.

Z obszaru parafii wydzielono nową, w Buczku Wielkim (początek XVIII w.), z nią też powiązane były organizacyjnie świątynie sukursalne w Głomsku, Potulicach i Wiśniewce. W 1619 r. w dniu 28 września, arcybiskup przychyłając się do prośby Jana Potulickiego, kolatora i dziedzica dóbr Złotów inkorporował Zakrzewo do parafii złotowskiej..

Lit.: Krajna Wielatowski A., *Ziemia złotowska*, s. 112-123;

Źródła: Fontes TNT XII, 1908, s. 301-303; Księga gruntowa domeny złotowskiej 1619-1816, s. 78-102 nr 15 (wizytacja parafii Zakrzewo wraz z polskim tłumaczeniem);

[plebani]

Listę plebanów ustalił A. Krajna Wielatowski, *Ziemia złotowska*, s. 112-132;

1623 r. – Jan Szczepan, komendarz, tamże;

1695 r. - od 5 stycznia – Stanisław Lipowcz, oficjał kamieński, dziekan łobzenicki, tamże; był jeszcze proboszczem w 1714 r.

do 1757 r. – Marcin Werkowski, zmarł tego roku, tamże;

1757 – 1763 r. – Kajetan Łowicz Gliszczyński, doktor obojga praw, kanonik poznański, do kościoła sprowadził relikwie Świętego Krzyża z Rzymu; tamże;

1782 r. – Ciżmowski, tamże;

- Gorzykowski, następca poprzednika, tamże;

1799 r. – Janowski, tamże;